

INGLIZ TILINI O'QITISHDA LOYIHAGA ASOSLANGAN YONDASHUVNING AHAMIYATI

Suvanova Oydin

*O'ZDJTU, ingliz tili 2-fakulteti,
2304-guruh talabasi
77-270-99-00*

*Ilmiy rahbar: Mamatkulova Nilufar
O'ZDJTU, ingliz tili 2-fakulteti,
Ingliz tili amaliy fanlar kafedrasini mudiri*

Annotatsiya: Ushbu maqolada dars mashg'ulotlari davomida o'quvchilarga ingliz tilini o'qitishda qo'llanilayotgan zamonaviy metodlardan biri bo'lgan loyiha asosida o'qitish hamda ulardan foydalanishning ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: chet tili, innovatsion, zamonaviy metodlar, kommunikatsion usullar, loyihaga asoslangan yondashuv(PBL), oila daraxti, (Family tree), ommaviy presentatsiya

Kirish: Bugungi kundan kunga rivojlanayotgan davrda har bir sohada, xususan, ilm-fan sohasida yutuqlarga erishish zamon talabiga aylanmoqda. Bu ko'zlangan maqsadni amalga oshirish uchun avvalambor darslar sifatini yaxshilash, ulardagi har bir vazifa ustida ishlash, rivojlantirish va jarayonda qatnashayotgan talabalar bilan alohida shug'ullanish zarur. Shu sababli hozirgi kunda mas'ullar tomonidan ishlab chiqilgan hamda o'qituvchilar tomonidan takomillashtirilgan interfaol metodlar o'quvchilar bilimi hamda salohiyatini yaxshilash, ularning diqqatini darsga ko'proq jalb qilish, uni saqlab qolish uchun shu bilan birgalikda mashg'ulotlarni samarali va foydali tashkil qilish uchun deyarli barcha ta'lim muassasalarida qo'llanilib kelmoqda. Aqliy hujum, Venn diagram, loyihaga asoslangan o'qitish tizimi(Project-based learning) kabi uslublar shular jumlasidandir. Biz quyida ulardan ba'zilarining qulaylikari, elementlari hamda natijalari haqida so'z yuritimiz.

Asosiy qism: Hozirgi kunda chet tillarini, xususan, ingliz tilini o'rganish har taraflama insonni foyda tomon yetaklamoqda, unga dunyoni yanada yaxshiroq anglash, integratsion tajribalarini oshirish, shu bilan birgalikda xorijiy yoki nufuzli universitetlarda kengroq ko'lamda ta'lim olish kabi imkoniyatlarni yaratmoqda. Yosh avlod o'rtasida ingliz tilini rivojlantirish uchun, shuningdek, ulardagi chet tili savodxonligini oshirish uchun Prezidentimiz tashabbusi bilan turli amaliy ishlar olib borilmoqda, o'qituvchilar tomonidan turli xil metodlar qo'llanmoqda. Ulardan biri loyiha asosida ta'lim berish (PBL) ya'ni tizimli o'qitish metodlaridan biri bo'lib, o'quvchi, talabalarni murakkab hamda kengaytirilgan savol va amaliy topshiriqlar, shuningdek, ularni ko'proq izlanishga, o'z ustida ishlash orqali hayotiy situatsiyalarda boshqalar bilan muloqot qilishiga asos bo'ladigan hamda rivojlantiradigan innovatsion metodlardan biridir. Ushbu metodning foydali taraflaridan yana biri bu o'quvchining ham shaxsiy, ham jamoaviy uslubda ishlashini rivojlantirishni qamrab olganidir. Bundan tashqari, biz ushbu proyekt ishlar asosidagi metodini talabalarining mustaqil

fikrlay olish qobiliyatini o'stira oladi deymiz. Nega? Sababi shundaki, agar siz o'qituvchi bo'lsangiz darslar davomida ma'ruza qilasiz hamda keyin o'quvchi uchun uyga vazifa sifatida biror dolzarb muammoga yechim topish uchun mavzu biriktirasiz. Natijada, talaba uyda yoki kutubxonada mustaqil izlanish olib boradi, internet saytlardan, turli ilmiy kitob va manbalardan ma'lumotlar izlay boshlaydi, xilma-xil bir-biriga zid faktlarga duch kelgandan so'ng miyasida ularni bir joyga to'playdi, sintez qiladi, shuningdek, o'z fikrini ham bildiradi. Har bir hodisa haqida tasavvur paydo qila olgandan so'ng, ularni tafakkuriga singdiradi keyinchalik darslar davomidagi mustaqil fikrlarini jamoa oldida ham bildira oladi. Shularga asoslangan holda 15 yillik adabiyotlarga nazar tashlaydigan bo'lsak, Buck Institute for Education loyihaga asoslangan o'qitishning yetti asosiy elementini sanab keltirgan hamda ularni "Gold Standart PBL" ya'ni "Loyihalar asosidagi ta'limning oltin standartlari" deb nomlagan. Quyida biz ularning ba'zilarini keltirishimiz mumkin:

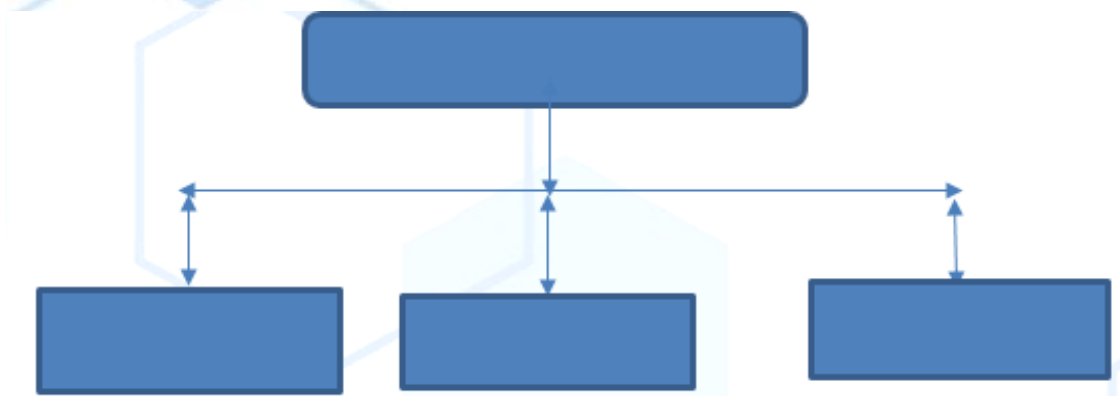
- *mulohaza va takrorlash
- *21-asr tajribalari
- *talabalarning mustaqil ovozlari va tanlovlari
- *fikrlashga undovchi savollar va topshiriqlar
- *jamoaviy tajriba
- *ommaviy prezentatsiya

Taniqli pedagog Jon Dewey aytganlaridek "Give the pupils something to do, not something to learn" ya'ni "O'quvchilarga o'qish uchun emas, balki bajarish uchun nimadir bering" shubhasiz, bu ularda ta'limga bo'lgan qiziqishni yanada orttiradi. Chet tillarni o'qitish metodikalarida eng asosiy jihatlardan yana biri shuki, o'quvchilarning mustaqil shug'ullanishi uchun odatiy tarzda "Poster presentations" ya'ni qo'l mehnati bilan bajarilgan ko'rgazmali qurollarning berilishidir. Bular birinchi navbatda talabalarni amaliy mashqlar bilan ishlash tajribalarini oshiradi va dunyoqarashlarini ham boyita oladi, ikkinchidan esa ularning yashirin yaratuvchanlik qobiliyatlarini ochadi hamda ko'paytiradi. Masalan, ingliz tili darslarida Oila (Family) mavzusida Oila daraxti (Family tree) yasashni oladigan bo'lsak, har bir o'quvchi uni o'zining dunyoqarashiga mos tarzda yaratadi, dizaynlashtiradi hamda an'anaviy tarzda 'daraxt'ga yangiliklar kiritadi. Qaysidir o'quvchi uni bunday tarzda yaratsa:

O'quvchilar yaratgan bunday oila daraxtidagi oddiygina bir oila a'zolarining qay tartirda joylashubidan, shoxlar shakli, rangidan yoki boshqa kiritgan noodatiy yangiliklardan ularning qay darajada kreativligini, e'tiborini baholash mumkin.

Guruhdagi boshqa bir o'quvchi ayni shu vazifani mana bunday usulda ham bajarishi mumkin:

Bularning barchasi aslini olganda faqatgina bir maqsadga xizmat qilishini inobatga oladigan bo'lsak, bu amaliy ishlar o'quvchining darsga qay darajada yondashuvini ko'rsatadi va turli loyihalar asosida o'qitish metodining talaba uchun ham qanchalik foydali bo'lganligini asoslaydi, uning miya faoliyati, yaratuvchanligiga ham ma'lum miqdorda samarali hissa qo'shadi.

Xulosa: Ingliz tilini o'qitish metodikasida qo'llaniladigan innovatsion metodlardan biri bo'lgan turli amaliy proyektlar asosida ta'lim berish metodini darslar davomida samarali qo'llash o'quvchilar hamda butun ingliz tili qiziquvchilarini akademik dunyoni oddiy real hayotga tadbiq etgan holda va bir-biriga bog'lagan holda tushunishga, o'rganishga imkon yaratadi. Shuningdek, barchamizga ma'lumki, 21-asr ta'limda tobora tanqidiy o'ylashni, kommunikatsiya, hamkorlikni va kreativlikni talab qilmoqda. Biz yuqorida tasniflagan PBL metodi esa aynan mana shu elementlarni barchasini o'z ichiga olganligi uchun ko'pchilik talaba hamda o'qituvchilarga ma'qul bo'lmoqda ya'ni ushbu metod o'quvchilarga o'z xato va kamchiliklarini to'g'rilash uchun, reviziyalar kiritish uchun imkoniyat yaratgan holda ularning ingliz tili darajasini oshiradi. Shuningdek, PBL metodi modellari asrimiz talablariga mos ravishda talabalarlarning texnologik qobiliyatlarini ham kuchaytira oladi ya'ni ommaviy prezentatsiya tayyorlash jarayoni, uning uchun olib borilgan izlanishlar va so'ngida uni barchaga taqdim etish ham ularning texnologiyalar bilan ishlashini shu bilan birgalikda, oddiy talabalarni malakali o'qituvchi, yaxshi notiq bo'lib rivojlanishiga alohida ko'mak beradi. Aynan shu sabablar tufayli ham innovatsion metodlardan biri bo'lgan PBL bugungi kunda dunyo standartlariga javob bera oladigan metod sifatida talqin qilinmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

pblworks.org
powerschool.com
structural-learning.com
chet tili o'qitish metodikasi